

Pokrajina na obisku

Tone
Pavček

- I Iz nič se zmeraj začanja,
iz molka in iz jecljanja.
Potem se mukoma vzpenja
proti vrhu — do razdejanja.

Samo vase toneš vse globlje
in razvozlavaš šifre zvokov,
ki vro iz dalje golobje
kot z nekih zgubljenih otokov...

dokler se iz temè ne izmota
prava štrina in se navežeš.
Potlej si sredi svojega pota
in potlej morda dosežeš

sen, ki nad poljem leta,
trak mesečine
v deška, davno minula leta
in njihove korenine.

Od tu se pesem začanja
 pa najsi shodi ali obupa.
 Pesem, ki ničesar ne menja,
 le utrjuje bilčico upa.

- II Pokrajina se je približala, za hip postala
 in potlej stopila skoz okno v dom.
 Kakšen ljubek nered je v sobo strkljala
 in kakšen vonj!
 Še s poletjem obarvana lica
 žare ji po tleh in po stenah, potí
 so se ustavile na knjižnih policah,
 drevje posedlo v kot in povsod
 čisto nov zvok valovi,
 kot da počasi k počitku zvoni
 sinji nebesni zvon.
 Dom
 je poln
 kakor nosečnica pričakovanj,
 a jaz vem, da se nič ne zgodi, samo dan
 jo je utrudil, pa je prišla počivat v goste.
 Tiho, po prstih, da ne vznemirim gostje,
 se splazim skoz vrata in planem
 v opustelo, golo okolico, med kamen in trnje,
 da jo pozdravim, kadar se vrne,
 spočita in čila,
 in se zahvalim
 za pesem
 ki jo je v našem domu pustila.
- III Mati, ali kdo drug, vsekakor pa ženski glas,
 kliče s praga: Vrni se, že zdavnaj je čas
 in miza pogrnjena čaka
 z jesenskimi sadeži, mošt brbota prerokbe
 in v noči, ko mrtvi postanejo zvezde,
 da smo ozarjeni z njimi,
 se gode vsepovsod neizmišljene zgodbe:
 neslišno gredó vrata s tečajev,
 se razmikajo stene,
 staro sleme odlaga breme in se odpre višini,

bog iz kota zleti v nebo,
 a sredi hiše požene zeleno drevo
 z gnezdi, s pticami, z belimi cveti
 in v polja samotna posveti.

Že plezam nanj, kvišku, k oddaljenim zvezdam
 in že sem enako daleč, enako blizu
 prednikom zvezdam, osamljeni zemlji, da vidim:
 na vse strani drže kolovozi,
 a vse poti
 k boli in radosti
 gredó samo tu skozi,
 čez prag, od koder ženski glas kliče
 rasti drevo in prepevati ptice.

IV Dolenjska:
 kraj, kruh, krog
 majhne domovine,
 ki jo otrok obide
 bos vsenaokrog.

Domovina:
 vas, vasica, zaselek,
 govorica človeških lic,
 v kozolcih in sodih pridelek
 in vračanje ptic.

Pa še:
 voz, vol, vonj,
 stare slike na zidu,
 na trdno postavljen dom,
 pokopališče na hribu.

Prostor med temi mejniki
 je žaokrožen in zbran.
 Zgubimo ga, ko smo veliki,
 da se na koncu, kakor iz tujine,
 vrnemo vanj,
 v kraj, kruh, krog
 prve domovine
 na sled bosonogih otrok.

- V Kamen pade nazaj na zemljo,
vrzi ga kakor hočeš visoko.
In tudi ti se boš vrnil: na zemljo.

Samo veter ti seže v rôko
ob davno ugaslem ognjišču.
A tudi to bo kot dar: v rôko.

Sled bosih nog po strnišču
ti bo postal znova omamen.
V mukah pojdeš za njim: po strnišču.

In ko iskal boš med množico znamenj
svojo sled med nebom in zemljo,
eno samo med množico znamenj,

morda boš našel, kar najde kamen
v letu in padu na zemljo
in vedel: dobro je biti kamen,
od časa izčiščen, povezan z zemljo.

- VI V polju davnina polje,
starosvetska ajda.
Spomini so dobro kolje,
koder se vzpenja brajda.

Med trtami in sodi,
čez senožeti tava,
maneken v prirodi
ali človeška postava?

Glava se čudno ziba,
ko strmi naokoli,
ustne rahlo pregiba,
kakor da moli.

Z nogámi se lepi
v globoke razore
v veri, brezumno slepi,
da kliti more.

Pa ga prerašča trava,
izdajajo bele zastave.
Brez srca telo tava,
duša brez glave

po poljih in senožetih
v neuresničeno čudo,
med obupi in obeti,
iz hudega v hudo.

VII Kaj če moja glava
pod jesenskim soncem,
med koruznim latjem,
kaj če moja glava?

Kot prikazen tava
brez ramen in rôke,
brez besed in zvoka
kot prikazen tava.

Išče govorice
za molčeča usta,
krikov, trave, trnja
ali ilovice?